

חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), התשנ"א-1991*

1. בחוק זה – הגדרה
"האמנה" – האמנה בדבר ההיבטים האזרחיים של חטיפה בינלאומית של ילדים, שנחתמה בהאג ביום 25 באוקטובר 1980.
2. תוקף האמנה
לסעיפי האמנה שנוסחם מובא בתוספת יהיה תוקף של חוק, והם יחולו על אף האמור בכל דין, ואולם הוראת סעיף 26 לאמנה תחול בהסתייגות האמורה בו.
3. הצדדים לאמנה
שר החוץ יפרסם ברשומות הודעה על המדינות שמדינת ישראל קשורה עמן באמנה, על-פי האמור בסעיפים 37 ו-38 לאמנה.
4. הרשות המרכזית
(א) היועץ המשפטי לממשלה יהיה הרשות המרכזית לענין האמנה.
(ב) היועץ המשפטי לממשלה רשאי להסמיק, לענין ביצוע האמנה, פקידי סעד, כמשמעותם בחוק שירותי הסעד, התשי"ח-1958¹, והם יפעלו, דרך כלל או לענין מסויים, לפי הנחיותיו של פקיד הסעד הראשי, ובתוקף סמכויותיהם לפי כל דין, לרבות סמכויות לגבי קטין או קטין נזקק לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960².
5. מסירת מידע
היועץ המשפטי לממשלה רשאי, על אף האמור בכל דין, למסור מידע שקיבל כדין לאדם או לגוף כלשהם, בישראל או מחוצה לה, ככל שהדבר נחוץ לביצוע הליכים המתבקשים על-פי הוראות האמנה; כן רשאי למסור מידע, פקיד סעד שהוסמך כאמור בסעיף 4 (ב), ובלבד שהורשה בידי היועץ המשפטי לממשלה לענין מסויים; מסירת מידע לפי סעיף זה לא תיעשה אלא לאחר שהובטח כי מקבל המידע לא יעשה בו שימוש שלא למטרה שלשמה נמסר ושיבטיח שמירת חשאייתו של המידע.
6. בית המשפט המוסמך לענין חוק זה הוא בית המשפט המחוזי, והוא יהיה מוסמך לפעול לענין כל הוראה באמנה שמדובר בה ברשות שיפוטית או מינהלית; ולענין זה יהיו נתונות לו גם הסמכויות של בית משפט לגבי קטין או קטין נזקק לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960.
7. ביצוע ותקנות
שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא יתקין, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, לביצוע האמנה, ולהבטחת דיון מזורו בבתי המשפט, לרבות תקנות בדבר סדרי הדין ודיני הראיות בהליכים על פי האמנה.

* נחקל בכנסת ביום 1 בסיון התשנ"א (20 במאי 1991); הצעת החוק דברי הסבר פורסמו בהצעות חוק 2013, מיום ט"ו באלול התש"ן (6 בספטמבר 1991), עמ' 285.

¹ ס"ח התשי"ח, עמ' 103.

² ס"ח התש"ך, עמ' 52.

תוספת

(סעיף 2)

האמנה בדבר ההיבטים האזרחיים של חטיפה בינלאומית של ילדים
(נחתמה ביום 25 באוקטובר 1980)

פרק 1 – תחולת האמנה

סעיף 1

יעדיה של אמנה זו הם –

- (א) להבטיח את החזרתם המידית של ילדים, אשר לא כדין, הורחקו אל מדינה מתקשרת או לא הוחזרו ממנה, וכן
- (ב) להבטיח כי זכויות משמורת וביקור על פי הדין של מדינה מתקשרת יכובדו ביעילות בשאר המדינות המתקשרות.

סעיף 2

המדינות המתקשרות ינקטו את כל האמצעים הראויים כדי להבטיח את קיומם של יעדי האמנה בתחומן; לשם כך הן יפעילו את ההליכים הדחופים ביותר העומדים לרשותן.

סעיף 3

הרחקתו או אי החזרתו של ילד תיחשב לא כדין כאשר –

- (א) יש בהן הפרת זכויות המשמורת המוענקות לאדם, למוסד או לכל גוף אחר, בין במאוחר ובין בנפרד, על פי דין המדינה שבה היה מקום מגוריו הרגיל של הקטין סמוך לפני הרחקתו או אי החזרתו, וכן
- (ב) בעת ההרחקה או אי החזרה הופעלו אותן זכויות בפועל, בין במאוחד ובין בנפרד, או שהיו מופעלות כך אלמלא ההרחקה או אי החזרה.
- זכויות המשמורת הנזכרות בסעיף קטן (א) יכול שינבעו במיוחד מכוח דין, החלטה שיפוטית או מינהלית או הסכם בעל תוקף משפטי על פי דין אותה מדינה.

סעיף 4

האמנה תחול על כל ילד אשר מקום מגוריו הרגיל היה במדינה מתקשרת סמוך לפני כל הפרה של זכויות משמורת או ביקור; האמנה תחדל לחול בהגיע הילד לגיל 16.

סעיף 5

לענין אמנה זו –

- (א) "זכויות משמורת" – לרבות זכויות המתייחסות לגוף הילד ובפרט הזכות לקבוע את מקום מגוריו של הילד;
- (ב) "זכויות ביקור" – לרבות הזכות לקחת ילד לתקופה מוגבלת למקום שונה ממקום מגוריו הרגיל.

פרק 2 – רשויות מרכזיות

סעיף 7

רשויות מרכזיות ישתפו פעולה ביניהן ויקדמו שיתוף פעולה בין הרשויות המוסמכות שבמדינותיהן כדי להבטיח את החזרתם המידית של ילדים והשגת יתר יעדי אמנה זו.

כמיוחד עליהן לנקוט, בין כמישרין ובין כאמצעות גורם כיניים, את כל האמצעים הראויים
על מנת -

- (א) לגלות את מקום הימצאו של ילד אשר לא כדן הורחק או לא הוחזר;
- (ב) למנוע פגיעה נוספת בילד או בזכויות של צדדים מעוניינים, על ידי נקיטת אמצעים זמניים או גרימת אמצעים כאלה;
- (ג) להבטיח את החזרתו מרצון של הילד או להביא לידי יישוב המחלוקת בדרכי שלום;
- (ד) להחליף מידע, בדבר רקעו החברתי של הילד, לפי הרצוי;
- (ה) לספק מידע כללי בדבר הדין החל במדינתן בנוגע לתחולת האמנה;
- (ו) ליוזם נקיטת הליכים שיפוטיים או מינהליים, או להקל על נקיטת הליכים כאלה, במטרה להשיג את החזרת הילד, ובמקרה מתאים, לעשות סידורים כדי לארגן או להבטיח את הפעלתן היעילה של זכויות ביקור;
- (ז) לספק סיוע משפטי וייעוץ משפטי, לרבות השתתפותם של עורכי דין ויועצים משפטיים, או להקל על נתינתם של סיוע משפטי וייעוץ משפטי כאמור, ככל שהדבר דרוש בנסיבות הענין;
- (ח) לעשות סידורים מינהליים, ככל שיהא דרוש ונאות, להבטחת החזרתו של הילד בשלום;
- (ט) לשמור על קשר ביניהן באשר להפעלת אמנה זו, ובמידת האפשר, להסיר מכשולים העומדים בפני יישומה.

פרק 3 - החזרת ילדים

סעיף 8

כל אדם, מוסד או גוף אחר הטוען כי ילד הורחק או לא הוחזר תוך הפרת זכויות משמורת, רשאי לפנות אל הרשות המרכזית שבמקום מגוריו הרגיל של הילד או אל הרשות המרכזית של כל מדינה מתקשרת אחרת, בבקשה לסייע להחזרתו של הילד.

הבקשה תכיל -

- (א) מידע על זהותם של כל אחד מאלה: המבקש, הילד והאדם אשר כנגדו נטען שהרחיק את הילד או שלא החזירו;
- (ב) תאריך הלידה של הילד, אם ניתן לבררו;
- (ג) הנימוקים לביסוס תביעתו של המבקש את החזרת הילד;
- (ד) כל מידע שניתן להשיג באשר למקום הימצאו של הילד וזהותו של האדם אשר משערים כי הילד נמצא עמו;
- לבקשה ניתן לצרף או להוסיף:
- (ה) העתק מאומת של החלטה או הסכם הנוגעים לענין;
- (ו) תעודה או תצהיר מאת רשות מרכזית או רשות מוסמכת אחרת של המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, או מאדם מוסמך לכך בדבר הדין הנוגע לענין של מדינה זו;
- (ז) כל מסמך אחר הנוגע לענין.

סעיף 9

רשות מרכזית שקיבלה בקשה כאמור בסעיף 8 ויש לה יסוד להאמין כי הילד מצוי במדינה מתקשרת אחרת, תעביר את הבקשה כמישרין וללא דיחוי אל הרשות המרכזית של אותה מדינה מתקשרת, ותודיע על כך לרשות המרכזית המבקשת או למבקש, לפי הענין.

סעיף 10

הרשות המרכזית של המדינה שבה נמצא הילד תנקוט את כל האמצעים המתאימים או תגרום לנקיטתם כדי להשיג החזרה מרצון של הילד.

סעיף 11

הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינות המתקשרות יפעלו בהליכיהן בדחיפות להחזרתם של הילדים.

לא הגיעה הרשות השיפוטית או המינהלית הנוגעת בדבר להכרעה כעבור ששה שבועות מיום פתיחת ההליכים, רשאים המבקש או הרשות המרכזית של המדינה המבקשת, כיוזמתה או אם נתבקשה על ידי הרשות המרכזית של המדינה המבקשת, לדרוש הודעה על סיבות העיכוב; קיבלה הרשות המרכזית של המדינה המבקשת תשובה, תעבירנה לרשות המרכזית של המדינה המבקשת או למבקש, לפי הענין.

סעיף 12

ילד, אשר לא כדון, הורחק או לא הוחזר כאמור בסעיף 3, וביום פתיחת ההליכים בפני הרשות השיפוטית או המינהלית של המדינה המתקשרת שבה נמצא הילד חלפה תקופה של פחות משנה מתאריך ההרחקה או אי החזרה, שלא כדון, תצווה הרשות הנוגעת בדבר להחזיר את הילד לאלתר.

הרשות השיפוטית או המינהלית תצווה להחזיר את הילד, אף אם החלו ההליכים לאחר תום התקופה של שנה אחת האמורה בפסקה הקודמת, זולת אם הוכח כי הילד השתלב כבר בסביבתו החדשה.

היה לרשות השיפוטית או המינהלית במדינה המתבקשת יסוד להאמין כי הילד נלקח למדינה אחרת, רשאית היא לעכב את ההליכים או לדחות את הבקשה להחזרת הילד.

סעיף 13

על אף האמור בסעיף הקודם, אין הרשות השיפוטית או המינהלית של המדינה המתבקשת חייבת להורות על החזרת הילד, אם הוכיחו האדם, המוסד או גוף אחר המתנגדים להחזרתו כי –
(א) האדם, המוסד או הגוף האחר שבידיו מופקדת ההשגחה על גוף הילד לא הפעיל בפועל את זכויות המשמורת בעת ההרחקה או אי החזרה, או הסכים עמן או השלים עמן לאחר מעשה, או

(ב) קיים חשש חמור שהחזרתו של הילד תחשוף אותו לנזק פיזי או פסיכולוגי או תעמיד את הילד בדרך אחרת במצב בלתי נסבל.

הרשות השיפוטית או המינהלית רשאית כמו כן לסרב לצוות על החזרת הילד אם התברר לה כי הילד מתנגד להחזרתו וכי הוא הגיע לגיל ולרמת בגרות שבהם מן הראוי להביא בחשבון את השקפותיו.

בבואו לשקול את הנסיבות הנזכרות בסעיף זה, יביאו הרשויות השיפוטיות והמינהליות בחשבון את המידע בדבר רקעו החברתי של הילד, כפי שהומצא על ידי הרשות המרכזית או רשות מוסמכת אחרת שבמקום מגוריו הרגיל של הילד.

סעיף 14

בבואן לברר אם היתה הרחקה או אי החזרה, שלא כדין, כמשמעותן בסעיף 3, רשאיות הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתבקשת להתייחס ישירות לדין המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, וכן להחלטות שיפוטיות או מינהליות של אותה מדינה בין אם הוכרו פורמלית באותה מדינה ובין אם לאו, זאת מבלי להזדקק להליכים מיוחדים להוכחת אותו דין או להכרה בהחלטות זרות, שהיו נדרשים לולא הוראה זו.

סעיף 15

הרשויות השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת רשאיות, לפני הוצאת צו להחזרת הילד, לדרוש שהמבקש ישיג, מרשויות המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, החלטה או קביעה אחרת שהרחקתו או אי החזרתו נעשתה שלא כדין כמשמעותן בסעיף 3 לאמנה, במידה שניתן להשיג החלטה או קביעה כאמור באותה מדינה. הרשויות המרכזיות של המדינות המתקשרות יסייעו עד כמה שאפשר למבקשים להשיג החלטה או קביעה כאמור.

סעיף 16

משנתקבלה הודעה על הרחקה או החזרה, של ילד, שלא כדין, כמשמעותן בסעיף 3, לא חליטו הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתקשרת, שאליה הורחק הילד או שבה הוא נמצא בעקבות אי החזרתו, לגופן של זכויות המשמורת, עד אשר ייקבע שאין להחזיר את הילד על פי אמנה זו או אם לא הוגשה בקשה על פי אמנה זו תוך זמן סביר לאחר קבלת ההודעה.

סעיף 17

עצם העובדה כי ניתנה במדינה המתבקשת החלטה בענין משמורת או כי ההחלטה ראויה להכרה באותה מדינה, לא תשמש נימוק לסרב החזרת ילד על פי אמנה זו, אך רשויותיה השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתבקשת רשאיות להתחשב בנימוקים לאותה החלטה בבואן להפעיל אמנה זו.

סעיף 18

אין בהוראות פרק זה כדי להגביל את סמכותה של רשות שיפוטית או מינהלית לצוות על החזרת הילד בכל עת שהיא.

סעיף 19

החלטה על פי אמנה זו בנוגע להחזרת הילד לא תיחשב כהכרעה לגופה של מחלוקת בענין משמורת.

סעיף 20

ניתן לסרב להחזיר את הילד על פי הוראות סעיף 12 אם ההחזרה אינה מותרת על פי עקרונות היסוד של המדינה המתבקשת באשר להגנה על זכויות האדם וחירויות יסוד.

פרק 4 - זכויות ביקור

סעיף 21

בקשה לעשיית סידורים כדי לארגן או כדי להבטיח את הפעלתן היעילה של זכויות ביקור, יכול שתוגש לרשויות המרכזיות של המדינות המתקשרות כדרך שמגשימים בקשה להחזרת ילד.

על הרשויות המרכזיות מוטלים החיובים בדבר שיתוף פעולה המפורטים בסעיף 7, על מנת לקדם ניצול, בדרכי שלום, של זכויות ביקור ולקיים כל תנאי שהפעלת זכויות אלה כפופות לו. הרשויות המרכזיות ינקטו צעדים, ככל שניתן, להסרת כל מכשול להפעלת זכויות אלה. הרשויות המרכזיות רשאיות, במישורין או באמצעות גורמי ביניים, לזוּם או לסייע בנקיטת הליכים, במטרה לארגן זכויות אלה או להגן עליהן, ולהבטיח כי התנאים שאותן זכויות כפופות להם – יכובדו.

פרק 5 – הוראות כלליות

סעיף 22

לא יידרשו כל ערבות, ערובה או פקדון, יהא תיאורם אשר יהא, כדי לערוב לתשלום עלויות הוצאות בהליכים שיפוטיים או מינהליים במסגרת אמנה זו.

סעיף 23

לא יידרש אימות או פורמליות דומה בהקשר של אמנה זו.

סעיף 24

כל בקשה, הודעה או מסמך אחר הנשלחים לרשות המרכזית של המדינה המתבקשת, יהיו כשפה המקורית, ויצורף להם תרגום לשפה הרשמית או לאחת השפות הרשמיות של המדינה המתבקשת או, אם הדבר אינו ניתן, תרגום לצרפתית או לאנגלית.

לסעיף 25

אזרחי המדינות המתקשרות ומי שמקום מגוריו הרגיל במדינות אלה, יהיו זכאים, כעניינים הנוגעים ליישום אמנה זו, לסיוע משפטי ולייעוץ משפטי בכל מדינה מתקשרת אחרת, כאילו היו אזרחים של אותה מדינה שמקום מגוריהם הרגיל נמצא בה, ובאותם תנאים.

סעיף 26

כל רשות מרכזית תישא בהוצאותיה בכואה ליישם אמנה זו.

רשויות מרכזיות ושירותים ציבוריים אחרים של מדינות מתקשרות לא יטילו תשלומים כלשהם ביחס לבקשות המוגשות על פי אמנה זו. במיוחד, אין הן רשאיות לדרוש תשלום מן המבקש על חשבון עלויות והוצאות הכרוכות בהליכים או במקרה מתאים, עבור אלה הנובעות מהשתתפותם של עורכי דין או יועצים משפטיים. ואולם רשאיות הן לדרוש את תשלום ההוצאות הכרוכות, או העלולות להיות כרוכות, בביצוע החזרת הילד.

עם זאת, רשאית מדינה שהתקשרה בהסתייגות בהתאם לסעיף 42, להצהיר כי לא תהא מחוייבת לשאת בהוצאות המוזכרות בפסקה הקודמת, הנובעות מהשתתפותם של עורכי דין או יועצים משפטיים או מהליכים בבית משפט, אלא במידה שניתן לכסות הוצאות אלה באמצעות מערכת הסיוע המשפטי והייעוץ המשפטי שלה.

בבואן לצוות על החזרת הילד או להוציא צו בנוגע לזכויות ביקור בהתאם לאמנה זו, רשאיות הרשויות השיפוטיות או המינהליות להורות, לפי הצורך, לאדם אשר הרחיק את הילד או לא החזירו או אשר מנע מימוש זכויות ביקור, לשלם את ההוצאות ההכרחיות שנגרמו למבקש, או שנגרמו מטעמו, לרבות הוצאות נסיעה, עלויות או תשלומים שנעשו לשם איתור הילד, הוצאות עבור ייצוג משפטי של המבקש, ואלה שלענין החזרת הילד.

סעיף 27

כאשר נראה בעליל כי דרישותיה של אמנה זו אינן מתקיימות או כי מטעם אחר הבקשה אינה מבוססת כראוי, אין הרשות המרכזית חייבת לקבל את הבקשה. במקרה כזה תודיע הרשות המרכזית מיד, למבקש או לרשות המרכזית אשר באמצעותה הוגשה הבקשה, לפי הענין, על נימוקיה.

סעיף 28

רשות מרכזית רשאית לדרוש כי הבקשה תלווה בהרשאה כתובה המסמיכה אותה לפעול בשם המבקש, או לקבוע נציג אשר יפעל כאמור.

סעיף 29

אמנה זו לא תמנע אדם, מוסד או גוף אחר הטוען כי היתה הפרה של זכויות משמורת או ביקור כמשמעותן בסעיפים 3 או 21, מלפנות ישירות אל רשויות השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת, בין על פי הוראות אמנה זו ובין בדרך אחרת.

סעיף 30

כל בקשה שהוגשה לרשויות המרכזיות או במישרין לרשויות השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת בהתאם להוראות אמנה זו, ביחד עם מסמכים ומידע אחר המצורפים אליה או המסופקים על ידי רשות מרכזית, יהיו קבילים בפני כתי המשפט או הרשויות המינהליות של המדינות המתקשרות.

סעיף 31

לגבי מדינה שבה קיימות בענין משמורת ילדים שתי שיטות משפט או יותר החלות על יחידות טריטוריאליות שונות –

(א) כל התיחסות למקום מגורים רגיל באותה מדינה תתפרש כמתיחסת למקום מגורים רגיל ביחידה טריטוריאלית של מדינה זו;

(ב) כל התיחסות לדין המדינה שבה נמצא מקום המגורים הרגיל תתפרש כמתיחסת לדין של היחידה הטריטוריאלית באותה מדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד.

סעיף 32

לגבי מדינה שבה קיימות בענין משמורת ילדים שתי שיטות משפט או יותר החלות על סוגים שונים של אנשים, כל התיחסות לדין של אותה מדינה תתפרש כמתיחסת לאותה שיטת משפט כפי שנקבע בדין של אותה מדינה.

דן מרידור
שר המשפטים

יצחק שמיר
ראש הממשלה

דב שילנסקי
יושב ראש הכנסת

חיים הרצוג
נשיא המדינה